

Medzinárodná vedecká konferencia *Jazyk v kultúre, kultúra v jazyku 3* (*Język w kulturze, kultura w języku 3*)

Miroslava Kitková

Inštitút ukrajinistiky a stredoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove

miroslavakitkova@gmail.com

V dňoch 12. – 13. septembra 2016 sa na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove konala medzinárodná vedecká konferencia pod názvom *Jazyk v kultúre, kultúra v jazyku* (*Język w kulturze, kultura w języku*) pod záštitou jeho excelencie veľvyslanca Poľskej republiky na Slovensku Leszka Soczewicu. Spomenuté medzinárodné stretnutie bolo v poradí treťou konferenciou na uvedenú tému. Predchádzajúce dva razy sa účastníci stretli na pôde Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (2013) a na pôde Univerzity Komenského v Bratislave (2014). Konferencia bola zameraná na otázky a problémy, ktoré sa vyskytujú pri výučbe poľštiny ako cudzieho jazyka.

Organizačný výbor tvorili členovia Katedry stredoeurópskych štúdií z Prešovskej univerzity, ale na organizácii tohto podujatia sa podieľali aj predstavitelia Spoločnosti poľských a zahraničných učiteľov poľskej kultúry a poľského jazyka ako cudzieho Bristol a Školy poľského jazyka a kultúry Sliezskej univerzity. Spomenutá konferencia sa mohla uskutočniť vďaka finančnej podpore Poľského inštitútu v Bratislave, ktorého riaditeľka, pani Monika Krzepkowska, pricestovala do Prešova, aby sa na konferencii osobne zúčastnila. Na podujatí aktívne vystúpili (nielen) polonisti z viacerých slavistických pracovísk zo Slovenska (10), Českej republiky (3), Poľska (10), Slovinska (1), Ukrajiny (1) a dokonca z Kórey (1).

Na úvod konferencie sa slova ujali zástupcovia Katedry stredoeurópskych štúdií (doc. Mgr. M. Vojteková, PhD., a prof. PhDr. P. Káša, CSc.), riaditeľka Poľského inštitútu (M. Krzepkowska), predsedníčka Bristolu (dr hab. A. Achtelik), riaditeľka Školy poľského jazyka a kultúry (prof. dr hab. J. Tambor), prorektor pre vonkajšie vzťahy a marketing PU (doc. Ing. L. Suhányi, PhD., MBA) a napokon riaditeľka Inštitútu ukrajinistiky a stredoeurópskych štúdií (prof. PhDr. M. Čižmárová, CSc.).

Cieľom konferencie bolo odovzdanie si skúseností pri výučbe poľského jazyka ako cudzieho s pozornosťou upriamenou najmä na tie javy, ktoré sa ukazujú pri výučbe ako problematické. Ďalším cieľom bolo upriamenie pozornosti na problémy, s ktorými sa stretávajú prekladatelia z a do poľského jazyka, ale aj stav výskumu v jazyku a literatúre, a to nielen v poľskom prostredí. Nezanedbateľnú hodnotu malo toto stretnutie nielen z hľadiska výmeny skúseností, ale aj z hľadiska posilnenia spolupráce medzi vedeckými pracovníkmi z rôznych univerzít.

Po slávnostnom otvorení konferencie sa začal prvý blok rokovaní, ktoré prebiehali v slovenskom a poľskom jazyku a ktoré boli neraz doplnené vizuálnymi prezentáciami. Počas dvoch dní odznelo dovedna 26 referátov, ktoré boli tematicky rôznorodé, týkali sa tak jazyka, ako aj literatúry a kultúry. Jazykovedné príspevky mali najmä konfrontačný charakter a týkali sa viacerých jazykových rovín, napr. frazeológie v príspevku M. Kysel'a, syntaxe v príspevku M. Papierz, lexiky v príspevku A. Račákovej, ktorý bol zameraný na problémy v komunikácii pri využití špecializovanej slovnej zásoby, a v príspevku M. Vojtekovej o slovesnom vyjadrovaní emócií v slovenskom a poľskom jazyku.

Ďalšie príspevky boli venované otázke hodnôt obsiahnutých v kultúre (cez jazyk) v referáte A. Dunin-Dudkowskej a spôsobu, akým sa študentom pri učení sa poľštiny ako cudzieho jazyka predostiera obraz poľskej kultúry v príspevku A. Achtelik, otázke učenia

správneho jazykového prejavu, keďže aj rétorika je súčasťou jazykovej kompetencie (príspevok M. Smoleń-Wawrzusiszyn), a napokon, ako sa definuje kultúra prostredníctvom hodnôt (príspevok M. Rzeszutko-Iwan). Jazykovednú sekciu reprezentoval príspevok J. Tambor o niektorých pluráliách tantum a o spôsobe ich zachytenia v slovníkoch a v bežnom používaní. M. Čižmárová vo svojom príspevku poukazovala na to, akým spôsobom sa v slovenskom prostredí učí a udržiava ukrajinský jazyk; J. T. Kuchta sa v referáte dotkol otázky prisťahovalectva poľského obyvateľstva na územie Nemecka (konkrétne sa zameril na menšinu v meste Bochum) a jeho integrovania a asimilovania, napr. ako sa tieto procesy pretavili do zachovania pôvodných poľských priezvisk, na čo poukazoval pri menách vybraných z telefónneho zoznamu. M. Krzempek ako lektorka vyučujúca poľštinu na viacerých zahraničných univerzitách (momentálne v Bratislave) poukazovala na to, ako sa na Slovensku a v Čechách pristupuje k výučbe poľského jazyka, na čo do istej miery nadviazala aj poľská lektorka pôsobiaca v Prešove, B. Kotuła, ktorá sa v príspevku zamerala najmä na vykreslenie niektorých zásadných chýb, ktorých sa dopúšťajú slovenskí študenti, čo demonštrovala predovšetkým na dvojici slovies *wiedzieć* a *umieć*.

Mediálny obraz Poľska v českých médiách skúmala I. Dobrotová, ktorá podotkla, že o poľských reáliách sa v českej tlači veľa zmienok nenachádza, a ak áno, zväčša sú negatívne a nezáleží na tom, z akej oblasti daná správa je. A. Prizel-Kania vo svojej prezentácii predstavila interaktívny jazykový kurz pre začiatočníkov, ktorý sa zameriava najmä na výučbu gramatiky a slovnej zásoby. Kurz je taktiež spojený s poznaním poľskej kultúry, pričom ho pri výučbe môžu využiť tak lektori, ako aj samoukovia. Fenoménom Karpát sa vo svojom príspevku zaoberal J. Kowalewski a stereotypmi v slovenskom, poľskom a ukrajinskom prostredí sa zaoberal príspevok I. Slivkovej, ktorá niektoré prezentované stereotypy vybrala aj z prác študentov Katedry stredo európskych štúdií. Tí sa vyjadrovali k tomu, ako vnímajú iný národ (šlo o študentov z Ukrajiny, ktorí tu študujú slovenčinu, a slovenských študentov študujúcich poľštinu). Tento príspevok uzavrel prvý deň konferencie. Živá a konštruktívna diskusia prebiehala nielen po skončení rokovaní v jednotlivých blokoch, ale aj pri spoločnom obede a následnom neformálnom podvečernom stretnutí, pričom si hostia prezreli historické centrum Prešova s krátkym výkladom profesora Kášu.

Druhý deň rokovania začal mimoriadne zaujímavým príspevkom polonista pôvodom z Kórey, Chang Il You, ktorý poukazoval na kultúrne rozdiely medzi Kóreou a Poľskom. Príspevok prezentovaný po poľsky poukazoval najmä na fakt, akú dôležitú úlohu v kórejskej spoločnosti zohráva poznanie veku osoby, s ktorou sa dostávame do styku, čím sa táto kultúra diametrálne odlišuje od poľskej a, samozrejme, aj slovenskej, kde je temer neprípustné pýtať sa (najmä ženy) na vek. Zároveň poukazoval na jazykovú zvláštnosť kórejského jazyka, ktorý disponuje lexikou vzťahujúcou sa striktno na to, či hovoríme s osobou mladšou alebo staršou od nás, a pod.

Nádych histórie priniesol príspevok J. Raclavskej, ktorá prítomným predstavila históriu evanjelického gymnázia v Tešíne a spôsob, akým boli žiaci hodnotení svojimi vyučujúcimi a aké stanovisko k tomuto hodnoteniu zaujali rodičia. Aj počas druhého dňa bol prezentovaný príspevok týkajúci sa stereotypov, v tomto prípade však šlo o spôsob, ako Poliaci vnímajú Slovincov. Vzhľadom na obmedzený čas prezentácie sa autorky M. Waclawek a M. Wtorkowska rozhodli vo svojom príspevku priblížiť iba to, ako ľudia vnímajú výzor slovinských mužov a žien. Ich štúdia, ktorú čiastočne prezentovali aj na 6. svetovom kongrese polonistov v Katoviciach, sa však týka aj iných aspektov, napr. jazyka. Prezentované výsledky autorky získali vyhodnotením ankety, na ktorej sa zúčastnili tak samotní Slovinci, ako aj ľudia, ktorí s nimi boli istý čas v kontakte a anketu vyplňali viac-menej na základe svojich dojmov.

Spôsob, ako môže byť poľská literatúra nápomocná pri výučbe poľského jazyka, prezentovala vo svojom referáte M. Maciejewska, ktorá ako príklad zvolila dielo Olgy

Tokarczuk. Postfenomenologický diskurz v slovenskej literárnej vede prezentoval M. Mitka, ktorý v úvode spomenul poľského literárneho vedca Romana Ingardena, na myšlienky ktorého neskôr nadviazali aj niektorí slovenskí literárni vedci, napr. Stanislav Rakús, ktorý došpecifikoval niektoré tézy načrtnuté Ingardenom, a v krátkosti predstavil niektorých slovenských vedcov venujúcich sa otázkam textu, čitateľa a literárneho procesu.

Zmeny v systéme certifikácie poľského jazyka ako cudzieho predstavila A. Przechodzka, ktorá priblížila zákon, ktorý túto problematiku zastrešuje, poukázala na rozdiely v súčasnej a predchádzajúcej certifikácii a oboznámila prítomných s tým, čo by mal testovaný človek zvládnuť na to, aby dosiahol konkrétnu úroveň jazyka. Konfrontačný charakter mal referát M. M. Nowakovskej, ktorá sa dotkla už skôr spomínaných tém, konkrétne toho, aké problémy sa vyskytujú pri výučbe poľštiny (najmä v oblasti syntaxe) v českom a slovenskom prostredí.

Záverečné príspevky predniesli doktorandky z Katedry stredoeurópskych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity. M. Kitková vyhodnocovala preklady študentov druhého ročníka bakalárskeho stupňa, ktorí prekladali fragmenty knihy Doroty Masłowskej. V jednotlivých fragmentoch poukazovala najmä na tie časti, ktoré robili študentom problémy (napr. ťažkosti pri preklade individuálnych neologizmov autorky alebo pri preklade inverzného slovosledu), a na to, ako zvládli preklad špecifickej lexiky, ktorú autorka v diele využila. S. Šuščáková predstavila obrazy svätajánskej noci v jednotlivých slovanských kultúrach, konkrétne to, aký je názov tejto tradície v konkrétnych krajinách, ale aj samostatne v regiónoch Slovenska, a nakoľko sú zvyky spojené so svätajánskou nocou v týchto oblastiach zhodné či odlišné.

Medzinárodnú vedeckú konferenciu *Jazyk v kultúre, kultúra v jazyku 3* možno považovať za hodnotné vedecké podujatie, ktoré dalo priestor na odovzdanie si poznatkov a výmenu názorov z rôznych oblastí jazykového i literárneho výskumu, na ktorom sa zdôraznila dôležitosť organizovania takýchto podujatí a takisto potreba navzájom sa oboznamovať o výsledkoch výskumu, čím sa slavistický výskum nielen rozširuje o poznatky z rôznych oblastí, ale tieto stretnutia stoja neraz na začiatku budúcej medzinárodnej spolupráce. Na záver ešte možno dodať, že šlo o podujatie zorganizované na najvyššej úrovni, ktoré sa nieslo v odbornom duchu, ale taktiež v príjemnej atmosfére. Ostáva už len veriť, že tieto medzinárodné kontakty budú aj naďalej pokračovať.